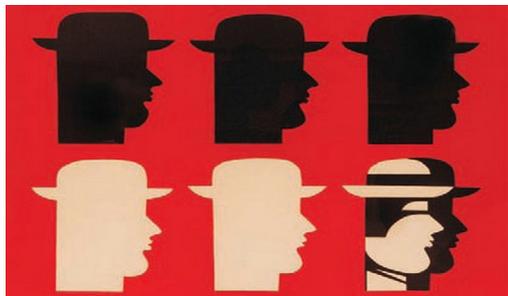

Αιμιλία Καραλή

«Ο δρόμος που δεν πήρα» είναι ο τίτλος ενός ποιήματος του Ρόμπερτ Φροστ που έγινε πιο γνωστό στο ελληνικό κοινό από τους στίχους του: «Από τους δυο δρόμους που ανοίγονταν μπροστά μου, πήρα τον έναν, τον λιγότερο ταξιδεμένο / κι αυτό ήταν που έκανε όλη τη διαφορά». Είναι οι στίχοι με τους οποίους ο δάσκαλος στην ταινία Ο κύκλος των χαμένων ποιητών προτρέπει τους μαθητές του να αντισταθούν στη μαζοποίηση, να αρνηθούν την αλλοτρίωση της προσωπικότητάς τους, να μη γίνουν ακόλουθοι κανενός.

Η παραίνεση του δασκάλου να δώσει ο κάθε μαθητής του τη δική του προσωπική σφραγίδα στο ταξίδι της ζωής, ακόμη και ενάντια στις κυρίαρχες αξίες, στα πρότυπα και στα στερεότυπα, αφορά και όλους εκείνους που ως ενήλικοι πια αρνούνται να συμβιβαστούν με τα πολυταξιδεμένα μονοπάτια ή τις πολύβουες λεωφόρους της «συντεταγμένης» πορείας. Εξακολουθούν να παίρνουν τα ρίσκα, να ψάχνουν τρόπους για να δώσουν ένα διαφορετικό νόημα στην προσωπική και συλλογική ιστορία.

Το να βαδίσει κανείς όμως το δρόμο που κάνει τη διαφορά δεν είναι εύκολη υπόθεση. Η ιστορική γνώση βέβαια είναι πάντα πολύτιμος αρωγός για όσους τουλάχιστον επιμένουν να βρουν ή να ανοίξουν δρόμους που να ρίχνουν φως στα «σκοτεινά δάση» με την ελπίδα να βγουν από αυτά. Και πόσες φορές αυτή η ιστορική γνώση παρακάμφθηκε, αγνοήθηκε ή ακόμη διαστρεβλώθηκε προκειμένου να δικαιολογηθούν αναβολές του «ταξιδιού», ακόμη και παραιτήσεις από αυτό;

Ας πάρουμε για παράδειγμα τον πολιτικό βίο. Πόσα ταξίδια που ξεκίνησαν με στόχο την ανακάλυψη ή τη δημιουργία νέων τόπων ή συνθηκών ζωής ματαιώθηκαν ή και άλλαξαν ρότα και άραξαν σε ασφαλή λιμάνια;

Γεμάτη είναι η ιστορία -και η σύγχρονη πολιτική σκηνή- από παραδείγματα ανθρώπων που παραδόθηκαν άνευ όρων σε ό,τι παλιότερα εχθρεύονταν, που επανειλημμένα και καθημερινά υπογράφουν **δηλώσεις μετανοίας** για το παρελθόν και τη «**σπαταλημένη**» τους **νιότη** σε

ουτοπικούς και ανέφικτους στόχους. Ο Φλομπέρ τούς έχει περιγράψει καλά στην **Αισθηματική Αγωγή** μέσω του ήρωά του, ο οποίος μεταξύ Φεβρουαρίου και Ιουνίου του 1848 περνά από το ρόλο του επαναστάτη σ' εκείνον του συνεργάτη της αστυνομίας, εκείνου που παραμονεύει πίσω από τα οδοφράγματα και σκοτώνει τους παλιούς του συντρόφους.

Πότε όμως είχαν θετική έκβαση τακτικές που εξέπεσαν από απαίτηση σε επαιτεία;

Ο φόνος ή η δολοφονία των παλιών «συντρόφων» ενδημεί όμως με συμβολικό τρόπο και σε άλλα επίπεδα. Τρέφεται από εκείνους που πιστεύουν ότι ανοίγοντας μέρη των οδοφραγμάτων και σβήνοντας διαχωριστικές γραμμές μπορεί να προσχωρήσουν στη δική τους πλευρά άνθρωποι που **«δεν»** ξέρουν με ποιον να παν και ποιον ν' αφήσουν. Κι ενώ έτσι υποχωρούν από αξίες και στόχους, παρουσιάζουν τη στάση τους ικανή να αλλάξει τις συνθήκες των αγώνων και να τους καταστήσει πιο αποτελεσματικούς.

Πότε όμως είχαν θετική έκβαση τακτικές που εξέπεσαν από απαίτηση σε επαιτεία; Πότε καρποφόρησαν αγώνες και εγχειρήματα που δεν πρόβαλαν με εντιμότητα, ειλικρίνεια, σταθερότητα, ανιδιοτέλεια και τόλμη έναν πλήρη στόχο για τη ριζική αλλαγή της κοινωνίας; Πότε εκτιμήθηκαν οι υποχωρήσεις στη διαχείριση ενός φθαρμένου πολιτικού συστήματος, στην κρυφή ή φανερή γοητεία της εξουσίας και της μικροεξουσίας; Πότε ευδοκίμησαν προσπάθειες στις οποίες δεν πίστεψαν πρώτ' απ' όλα εκείνοι που τις επιχείρησαν;

Ρητορικά βέβαια τα ερωτήματα και τίθενται κάθε φορά που οι μεγάλοι στόχοι φαίνονται ακόμη πιο δύσκολοι και ο ορίζοντας πιο στενός. Αλλά χρειάζεται να μελετηθούν ακόμη περισσότερο σε τέτοιες εποχές. Γιατί ίσως είναι ακριβώς αυτές οι εποχές που δείχνουν πιο καθαρά ποιος είναι **ο δρόμος που δεν πρέπει να παρθεί** αλλά κι εκείνος ο δρόμος που **πρέπει επιτέλους να ταξιδευτεί**. Η τόλμη είναι μια από τις πιο πολύτιμες αποσκευές: τόλμη να δείξεις ποιος είσαι, τι θέλεις και τι δεν θέλεις.

Πηγή: **PRIN**